

Onderzoek van vruchtbaarheidsproblemen bij een regelmatige menstruele cyclus (OFO)

Inleiding

Welkom bij het CVB (Centrum Voortplanting Brabant). In deze folder bespreken we in het kort wat het onderzoek naar vruchtbaarheidsproblemen inhoudt en welke factoren van belang zijn voor de vruchtbaarheid.

Bij 85% van de jonge stellen die regelmatig onbeschermd seks hebben, vindt een bevruchting plaats binnen een jaar. Als een paar volledig normaal vruchtbaar is, bedraagt de zwangerschapskans per maand circa 20%. Dat betekent dat per maand 1 op de 5 vrouwen zwanger wordt. Het is dus goed mogelijk dat een zwangerschap een (flink) aantal maanden op zich laat wachten terwijl er eigenlijk niets aan de hand is.

Indien er geen zwangerschap ontstaat binnen een jaar, dan kan er sprake zijn van verminderde vruchtbaarheid. We spreken van een verminderde vruchtbaarheid aangezien volledige (100%) onvruchtbaarheid in de dagelijkse praktijk namelijk weinig voorkomt en er dus meer kansen nodig zijn voordat er een zwangerschap ontstaat. Dit zogenaamde 'kansen'-karakter van vruchtbaarheidsproblemen heeft ook gevolgen voor het begrijpen van de oorzaken van uitblijvende zwangerschap. Veel paren komen met de verwachting dat het altijd mogelijk moet zijn om een eenduidige oorzaak voor het uitblijven van zwangerschap te vinden. In werkelijkheid lukt dat lang niet altijd en vaak zal verminderde vruchtbaarheid blijken te berusten op een samenspel van factoren.

Het is onze taak te achterhalen welke factoren van belang zijn voor het uitblijven van een zwangerschap, wat jouw kansen zijn op een spontane zwangerschap en wat het beste beleid is om je kinderwens te realiseren. Jaarlijks worden bij ons vele stellen geholpen die kampen met vruchtbaarheidsproblemen. Wij bieden van diagnostiek en behandelingen.

Team

Ons team bestaat uit zeer ervaren, toegewijde en gepassioneerde medewerkers, zoals gynaecologen, fertiliteitsartsen, verpleegkundigen, medisch assistenten, secretaresses, klinisch embryologen en fertiliteitslaboranten.

Wij hebben nauw contact met een aantal andere disciplines, bijvoorbeeld uroloog, psycholoog, maatschappelijk werk en seksuoloog. Kijk voor meer informatie over ons team op de website: www.infocvb.nl. Ons doel is om stellen zo optimaal mogelijk te begeleiden. Dit betekent zowel in medisch-inhoudelijk als in psychisch opzicht.

De afspraken bij het CVB

Via de huisarts ben je verwezen naar onze afdeling in verband met kinderwens en heeft de eerste afspraak plaatsgevonden bij één van de fertiliteits-gynaecologen of -artsen. Deze heeft bepaald welke onderzoeken er zullen worden verricht om meer inzicht te krijgen in de eventuele oorzaak van het uitblijven van een zwangerschap. Deze onderzoeken worden in deze folder verder uitgelegd. Als alle resultaten van de onderzoeken bekend zijn, wordt er wederom een afspraak gepland bij je eigen fertiliteitsgynaecoloog of -arts. Dan worden alle resultaten en het verdere beleid besproken.

Wetenschappelijk onderzoek

Het is mogelijk dat je gevraagd wordt om aan wetenschappelijk onderzoek deel te nemen. Het CVB is betrokken bij onderzoek, vaak samen met andere klinieken, om te zorgen dat de zorg rondom vruchtbaarheidsproblematiek verbeterd wordt. Je krijgt van de arts of onderzoeksverpleegkundige informatie hierover.

De menstruele cyclus

De natuurlijke menstruele cyclus begint op de eerste dag van de menstruatie en duurt tot de eerste dag van de volgende menstruatie. Deze cyclus beslaat doorgaans 28 dagen, waarvan de vrouw 3 tot 7 dagen menstrueert. Aan het begin van de cyclus liggen in beide eierstokken meerdere eiblaasjes (follikels) klaar, waarvan in de eerste helft van de cyclus meestal één follikel tot volledige ontwikkeling komt. Dat komt door het hormoon FSH (follikel stimulerend hormoon), wat door een gebied bij de hersenen, de hypofyse, wordt gemaakt. Deze follikel bevat de eicel die bij de eisprong zal vrijkomen en maakt het hormoon oestradiol. Onder invloed van een aantal hormonen, vindt de eisprong (bij een cyclus van 28 dagen) plaats rond de 14e dag van de cyclus, waarbij de belangrijkste in dit proces LH (luteïniserend hormoon) is, ook door de hypofyse gemaakt. De vruchtbare periode bevindt zich in de dagen voorafgaand aan de eisprong. Eén van de eileiders vangt de eicel die is vrijgekomen op en vervoert deze naar de baarmoeder. Onderweg kan deze eicel worden bevrucht door een zaadcel. Als dit niet gebeurt (als er dus geen zwangerschap ontstaat) begint twee weken na de eisprong de menstruatie en start de cyclus opnieuw. Het gele lichaam wat uit het eiblaasje is ontstaan verdwijnt en daarmee ook het hormoon progesteron wat in de 2e helft van de cyclus hoger is.

Het vruchtbaarheidsonderzoek (OFO)

Het oriënterend fertiliteitsonderzoek heeft dus twee doelen: is er een oorzaak te vinden voor het uitblijven van een zwangerschap en wat is de kans dat je nog spontaan zwanger wordt in het komend jaar (prognose). Door een vragenlijst en diverse onderzoeken zullen onder andere de volgende facetten worden beoordeeld:

- Zaadkwaliteit
- Coïtus (geslachtsgemeenschap) frequentie, seksuologische problematiek
- Baarmoeder, eileiders, buikholte
- Eerdere zwangerschap(pen)
- Verloop van de cyclus
- Duur onvervulde kinderwens
- Leefstijlfactoren zoals leeftijd, roken, gewicht etc.

Afhankelijk van de bevindingen wordt na afsluiting van het oriënterend fertiliteitsonderzoek aan de hand van een bepaalde formule (Hunault) berekend hoeveel kans een paar heeft op een spontane zwangerschap het komende jaar. In een gesprek met uw fertiliteitsarts wordt afhankelijk van die kans besloten of er afgewacht gaat worden of dat er een bepaalde behandeling gestart kan worden.

Hieronder worden de mogelijke onderzoeken verder beschreven:

Cyclusanalyse en progesteronbepaling

Als onderdeel van het OFO kan de cyclus in kaart gebracht worden. Normaal gesproken starten we met het onderzoek van de cyclus met een vaginale echo rond dag 10-12 van de cyclus. Afhankelijk van de grootte van het groeiende eiblaasje zullen we een vervolgecho afspreken. Vanaf een doorsnede van 17 mm kan de eisprong gaan plaatsvinden. Een week na de eisprong wordt het hormoon Progesteron in je bloed bepaald (de datum wordt met de verpleegkundige met je afgesproken), een verhoogde waarde is dan bewijzend voor de eisprong. Een enkele keer verloopt de cyclus niet zoals verwacht en moet het onderzoek nog eens herhaald worden. Deze echo-onderzoeken worden door de verpleegkundige verricht. Er zijn vaak meerdere echo's nodig om een goed beeld van je cyclus te verkrijgen.

Om het cyclusonderzoek op te starten, vragen wij je op de 1e dag van uw menstruatie te bellen met het telefonisch spreekuur van de verpleegkundige om de echo-afspraak in te plannen.

Bloedonderzoek bij de vrouw

Er wordt met bloedonderzoek nagegaan of je in het verleden een Chlamydia-infectie hebt doorgemaakt. Een dergelijke infectie kan onopgemerkt blijven omdat een Chlamydia-infectie bij de vrouw zonder klachten kan verlopen. Chlamydia is een bacterie die door geslachtsgemeenschap kan worden overgedragen en bij de vrouw een eileiderontsteking kan veroorzaken. Dit kan verminderde vruchtbaarheid tot gevolg hebben door littekenvorming en verklevingen. Ongeveer 10% van de vrouwen krijgt na een Chlamydia-infectie eileiderafwijkingen. Je kunt deze bepaling tegelijk met de progesteronanalyse laten verrichten, zodat je maar één keer bloed hoeft te prikken.

Zaadonderzoek bij de man

Het zaad (semen) wordt in het laboratorium bekeken op o.a. aantal en beweeglijkheid van de zaadcellen. Afhankelijk van de uitslag van het zaadonderzoek kan het nodig zijn om het te herhalen. Bij verminderde zaadkwaliteit kan een advies volgen voor aanvullend lichamelijk onderzoek van de man en/of bloedonderzoek. In bepaalde gevallen zal de hulp van de uroloog worden ingeroepen. Voor het zaadonderzoek heb je de formulieren en het potje van je arts ontvangen. Het semen kan worden ingeleverd bij het laboratorium, route 91. Verdere instructies staan aangegeven op het formulier. Voldoende kwaliteit van het zaad is een voorwaarde voor het starten van ovulatie-inductie. Neem bij het inleveren je legitimatiebewijs mee!

Aanvullend vruchtbaarheidsonderzoek

Bloedonderzoek

Naar aanleiding van je situatie, kan de arts uitgebreid bloedonderzoek laten verrichten. Bijvoorbeeld hormoonspiegels of de werking van je schildklier. Je krijgt hierover informatie van de arts.

Baarmoederfoto (hysterosalpingogram of HSG)

Afhankelijk van de bevindingen bij het OFO wordt dit onderzoek met jou afgesproken. Met behulp van een röntgenfoto van de baarmoeder wordt er meer informatie verkregen over de vorm van de baarmoederholte en doorgankelijkheid van de eileiders, maar kan ook gedaan worden vanwege een zwangerschap-bevorderend effect door het gebruik van olie. Dit onderzoek wordt verricht op de röntgenafdeling en wordt gepland in de eerste helft van de menstruatiecyclus, maar niet tijdens de menstruatie (dus tussen de 5e en 12e cyclusdag). Omdat op een normale röntgenfoto baarmoeder en eileiders niet zichtbaar zijn, is het nodig contrastvloeistof in de baarmoeder te spuiten die de baarmoeder en eileiders doen oplichten op de foto. De contrastvloeistof wordt tijdens een inwendig onderzoek toegediend met behulp van een slangetje dat via de baarmoedermond in de baarmoeder wordt gebracht. Tijdens het inspuiten van de contrastvloeistof en het doordringen ervan in de buikholte kunnen pijnlijke krampen optreden. Je krijgt pijnstilling voorgeschreven. Het is raadzaam iemand mee te nemen die je na het onderzoek kan begeleiden. Voor meer informatie verwijzen wij je graag naar de informatiefolder HSG. Het kan zijn dat je het advies krijgt om een kijkbuisoperatie te ondergaan in plaats van een baarmoederfoto om de doorgankelijkheid van de eileiders te testen.

Laparoscopie (kijkbuisoperatie)

Bij een minderheid van onze patiënten wordt een laparoscopie verricht. Dit is een onderzoek waarbij, onder volledige narcose, met behulp van een kijkbuis (laparoscoop) via de navel in de buikholte wordt gekeken. De arts kan zo de inwendige geslachtsorganen onderzoeken. Tevens kan ook bij dit onderzoek de doorgankelijkheid van de eileiders getest worden. Worden er problemen aangetroffen die eenvoudig te verhelpen zijn, dan zal dat direct gebeuren. Omdat dit onderzoek onder algehele narcose plaatsvindt, is een dagopname nodig. In de loop van de middag kun je meestal weer naar huis, bij voorkeur onder begeleiding. Op de website is een folder over de laparoscopie beschikbaar. De arts bespreekt met je voor welk onderzoek wordt gekozen.

Hysteroscopie (kijken in de baarmoederholte)

Indien er bij echografisch onderzoek afwijkingen in de baarmoederholte worden gezien kan een echo met vloeistof in de baarmoeder of een hysteroscopie worden afgesproken. Bij het laatste onderzoek zal er met een dun buisje in de baarmoeder worden gekeken. Kleine poliepen kunnen eventueel meteen worden verwijderd. Het onderzoek vindt plaats in de eerste helft van je cyclus, poliklinisch. Je krijgt van tevoren pijnstilling mee. Voor meer informatie verwijzen wij je graag naar de informatiefolder hysteroscopie op de website.

Adviezen om zelf de kans op zwangerschap te vergroten

Foliumzuur

Belangrijk advies! Het is voor iedere vrouw die zwanger wil worden sterk aan te bevelen om dagelijks 1 tablet van 0.5 milligram foliumzuur te gebruiken. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat hiermee neurale buis defecten ('open ruggetje') kunnen worden voorkomen. Foliumzuur is zonder recept verkrijgbaar bij drogist of apotheek. Voor meer informatie: www.slikeerstfoliumzuur.nl

Overgewicht

Het is bekend dat overgewicht bij vrouwen negatief van invloed kan zijn op de cyclus. Bij afvallen kan er een betere reactie zijn op medicatie of kan dat zelfs leiden tot cyclusherstel.

Leeftijd

Vruchtbaarheid en leeftijd zijn bij de vrouw onlosmakelijk met elkaar verbonden. Anders dan bij de man zijn bij de vrouw de geslachtscellen (eicellen) al bij de geboorte aangelegd en worden niet meer bijgemaakt. Dit betekent dat met het stijgen van de leeftijd het aantal overblijvende eicellen steeds kleiner wordt en dat die resterende eicellen ouder en daardoor vaker ongeschikt voor bevruchting zijn. Dit effect is al na het 30e levensjaar merkbaar, maar wordt meer uitgesproken na het 35e, om boven het 40e levensjaar een fors probleem te worden. Helaas zal een behandeling echter niets kunnen doen aan het onderliggende probleem (de verminderde hoeveelheid en kwaliteit van de eicellen) en zijn ook de resultaten van behandeling op oudere leeftijd veel slechter.

Roken

Ook roken heeft een negatief effect op de kans op een zwangerschap. Het heeft o.a. een ongunstig effect op de eierstokken, waarbij de bovenbeschreven veroudering eerder optreedt. Daarom wordt aangeraden het roken te stoppen. Roken heeft ook een negatief effect op de beweeglijkheid van de zaadcellen, ook mannen moeten dus stoppen met roken of blowen.

Alcohol

Alcohol gebruik wordt ook ontraden zowel voor de man als voor de vrouw.

Wachttijden

We proberen de afspraken zo goed mogelijk op tijd te plannen. Helaas lukt dit niet altijd. Wellicht weet je uit ervaring dat een gesprek met de behandelend arts af en toe kan uitlopen. Er zijn veel vragen en er is vaak behoefte om wat langer te praten dan gepland was. Een ander probleem is dat veel onderzoeken aan een bepaalde tijd in de cyclus gebonden zijn. Hierdoor kan het aantal patiënten per dag sterk wisselen. Wachttijden kunnen hiervan het gevolg zijn. We proberen dit zoveel mogelijk te voorkomen. Maar iedereen krijgt de ruimte die nodig is. Wij willen je dan ook met nadruk vragen om, ondanks eventuele wachttijden, toch vooral op tijd te komen en afspraken af te zeggen als je niet kunt komen.

Praktische zaken

CVB (Centrum Voortplanting Brabant)

Het CVB bevindt zich in het ETZ, locatie ETZ Elisabeth in Tilburg, route 92. Neem bij ieder bezoek aan het ETZ uw legitimatiebewijs mee!

Bloedafname

Het bloedafnamelaboratorium bevindt zich op route 21. Maar vooraf een afspraak op prikopafpraak.etz.nl

Zaadonderzoek

Het zaad lever je in bij het Klinisch Chemisch & Hematologisch Laboratorium (KCHL). Dit laboratorium is te vinden op route 91.

IVF-laboratorium

Deze bevindt zich bij het CVB, route 92. Houd rekening met 10 minuten looptijd vanaf de parkeerplaats.

Fam

Alleen bij noodgevallen buiten kantooruren en na telefonisch contact. Fam bevindt zich op locatie ETZ Elisabeth, route 80.

Patiëntenvereniging Freya

Freya is de landelijke en onafhankelijke patiëntenvereniging voor vruchtbaarheidsproblematiek. Zij behartigt de belangen van mensen die te maken krijgen met vruchtbaarheidsproblemen en ongewilde kinderloosheid. www.freya.nl.

Freya Postbus 476 6600 AL Wijchen (024) 645 10 88 www.freya.nl e-mail: secretariaat@freya.nl

Identificatieplicht

Bij ieder bezoek aan onze kliniek is identificeren verplicht. Neem daarom altijd een paspoort of ID-kaart mee.

Vergoeding van de behandeling

Zorg ervoor dat je je goed laat voorlichten door uw verzekeraar over de vergoeding van de behandeling. De vergoeding verschilt per verzekering.

Belangrijke Telefoonnummers

ETZ (Elisabeth-TweeStedenziekenhuis): 013-2210000

Centrum Voortplanting Brabant (CVB): 013-2210060

Voor het maken van een afspraak, niet-medische vragen of het opvragen van medische gegevens:

013-2210060

Van maandag tot en met vrijdag van 8.30 - 16.45 uur.

Voor medische vragen en uitslagen: 013-2213006

Telefonisch spreekuur verpleegkundige

Maandag tot en met vrijdag van 8.30 - 9.30 uur en van 13.00 - 14.30 uur, donderdagmiddag van 13.30 - 14.30 uur.

Voor het doorgeven van een positieve LH-test (afspraak maken IUI): (013) 221 00 60

Op werkdagen van 11.00 - 12.00 uur.

Afspraak maken IUI en spoed in het weekend: 013-2210060

Uitsluitend voor het maken van een afspraak voor de IUI voor de volgende dag en zaken die niet kunnen wachten tot de eerstvolgende werkdag

Zaterdag en zondag van 10.00 - 12.00 uur.

Noodgevallen: FAM: 013-2210800

In noodgevallen kun je buiten kantooruren contact opnemen met Fam.

MijnETZ: medische gegevens, afspraken en uitslagen zijn in te zien via de app MyChart, te downloaden via de playstore.

Inloggen met DigiD. Meer informatie vind je op www.etz.nl/MijnETZ

Bloedprikken: www.etz.nl/bloedprikken

Maak een afspraak.